

DEN BEBODDA ÖN

ARKADIJ & BORIS STRUGATSKIJ

Den bebodda ön

Översättning Ola Wallin

ERSATZ

© Arkadij & Boris Strugatskij 1969/1971

© Ersatz, Stockholm 2024

Originaltitel Обитаемый остров

Översättning från ryska Ola Wallin

Korrekturläsare Wera Minth

Omslag Håkan Liljemärker

Grafisk form & sättning Ola Wallin

Tryck Scandbook, Falun 2024

ISBN 978-91-89906-13-6

Av Arkadij & Boris Strugatskij har tidigare utgivits:

Picknick vid vägkanten (2019)

En miljard år före världens slut (2021)

www.ersatz.se

7 Första delen. *Robinson*

69 Andra delen. *Gardisten*

153 Tredje delen. *Terroristen*

215 Fjärde delen. *Straffången*

345 Femte delen. *Jordbon*

403 Boris Strugatskij. *Om romanens tillkomst*

Första delen.

Robinson

Maxim gläntade på luckan, lutade sig ut och kastade en försiktig blick upp mot himlen. Den var låg och liksom massiv, utan den där lättsinniga genomskinligheten som antydde rymdens bottenlöshet och de bebodda världarnas mångfald – det var ett riktigt bibliskt firmament, slätt och ogenomträngligt. Det jämnt fosforescerande firmamentet vilade otvivelaktigt på de mäktiga axlarna hos någon lokal Atlas. I zenit letade Maxim efter hålet som rymdskeppet borde ha lämnat efter sig, men där syntes inget hål, bara två stora svarta fläckar, som bläckdroppar i ett vattenglas. Maxim tryckte upp luckan på vid gavel och hoppade ner i det höga, torra gräset. Luften var varm och tjock och luktade damm, gammalt järn, nedmejad grönska, liv. Den utsöndrade också en lukt av uråldrig, obegrädd död. Gräset nådde honom till midjan och i närheten växte mörka buskar och dystra, krokiga träd. Det var nästan lika ljust som en månskensnatt på Jorden, men utan den där dimblå tonen, allt var grått, smutsigt, utslätat. Rymdskeppet stod på botten av en enorm sänka med mjuka sluttningar; terrängen runtomkring höjde sig märkbart till en suddig, otydlig horisont, och det var egendomligt, för någonstans i närheten flöt en flod, stor och lugn, västerut uppför sänkans sluttning.

Maxim gick en vända runt rymdskeppet och strök med handen över den kalla, lite fuktiga sidan. Han fann spåren efter kollisionen där han hade förväntat sig. En djup, otäck buckla under indikatorringen – den hade uppstått när rymdskeppet plötsligt kastades upp och tumlade åt sidan så att cyberpiloten försattes ur funktion och Maxim blev tvungen att snabbt ta över spakarna – och ett jack intill höger »öga« – det hade tillkommit tio sekunder senare när rymdskeppet dök på no-

sen och »förblindades«. Maxim kikade upp mot zenit igen. De svarta fläckarna syntes knappt längre. En meteorit hade kommit farande genom stratosfären, en sannolikhet på noll komma noll noll noll... Men varje möjligt scenario blir förr eller senare verklighet...

Maxim kröp in i kabinen, ställde om vippkontakten till autoreparation, aktiverade expresslaboratoriet och begav sig mot floden. Ett äventyr, naturligtvis, men samtidigt rutin. För oss i FSG är till och med äventyren rutin. Meteoritkrockar, strålattacker, kraschlandningar. Kraschlandningar, meteoritkrockar, meteoritkrockar, strålattacker... Kroppens äventyr.

Det höga spröda gräset prasslade och knastrade under fötterna, taggiga frön fastnade i kortbyxorna. Ett moln av någon sorts mygg flög förbi med ett ihärdigt surrande, kretsade en stund framför ansiktet och försvann igen. Vuxna, ansvarsfulla människor går inte med i Fria Sökgruppen. De har sina egna vuxna ansvarsfulla angelägenheter och vet att främmande planeter i grund och botten är ganska enformiga och trista. Enformigt trista. Trist enformiga... Visst, om du är tjugo bast och inte kan något särskilt, inte riktigt vet vad du vill bli och ännu inte lärt dig att uppskatta din största tillgång – tiden, om du inte har och inte tror att du kommer att få någon speciell begåvning, om det som styr över ditt liv vid tjugo, precis som tio år tidigare, fortfarande inte är huvudet utan händerna och fötterna, om du är så enfaldig att du inbillar dig att du på en okänd planet kan hitta ädelstenar som är omöjliga på Jorden, om, om, om... ja, i sådana fall, visst, absolut. Då tar du katalogen, slår upp en sida på måfå, pekar på en rad och flyger dit. Upptäck en planet, döp den efter dig själv, utforska dess fysiska egenskaper, bekämpa monstren – om det finns några, etablera kontakt – om det finns någon att kontakta, lev som Robinson Crusoe – om det inte finns någon... Och det är inte

fullständigt meningslöst. Man kommer att tacka dig, säga att du har gjort en betydande upptäckt, kalla dig till ett djuplodande samtal med någon framstående specialist... Skolbarnen, särskilt de lite efterblivna och givetvis i de lägre klasserna, kommer att glo på dig med beundrande ögon, medan läraren uppgivet frågar: »Är du fortfarande med i FSG?« och snabbt byter samtalsämne med en skyldig och bedrövad min, eftersom läraren känner sig ansvarig för att du fortfarande är med i FSG. Och din pappa kommer att säga: »Hmm...«, och tveka en stund innan han erbjuder dig ett jobb som laboratorieassistent; och din mamma kommer att säga: »Maxim, du som var så duktig på att rita när du var liten...«; och Jenny kommer att säga: »Hej Maxim, det här är min make.« Och alla kommer att ha rätt, alla utom du. Och så går du tillbaka till FSG-kontoret, plockar upp en annan katalog och försöker undvika att titta på de båda jubelåsnorna som bläddrar i katalogerna på hyllan intill, du slår upp en sida på måfå och pekar med fingret...

Maxim såg sig omkring innan han styrde stegen nerför den steniga slutningen mot floden. Bakom honom reste sig gräset som han just trampat ner, de knotiga träden stod mörka mot himlen och den öppna luckans lilla cirkel glödde. Allt verkade så välbekant. Okej, sade han till sig själv. Vi får se hur det går... Det vore bra att hitta en civilisation – mäktig, uråldrig, vis. Och humanoid... Han fortsatte ner till vattnet.

Floden var verkligen stor och långsam, och det syntes med blotta ögat att den rann ner från öster och steg mot väster. (Fast refraktionen var fruktansvärd här!) Och det var tydligt att den andra stranden var flack och täckt av tät vass, och en kilometer uppströms stack det upp några stolpar, böjda balakar och sneda fackverk ur vattnet övervuxna med slingerväxter. En civilisation, tänkte Maxim utan större entusiasm. Det fanns mycket järn överallt, och så var det något annat också,

något obehagligt, något kvävande, och när Maxim skopade upp en handfull vatten förstod han att det var strålning, ganska kraftig och skadlig. Floden förde med sig radioaktiva ämnen österifrån, och Maxim insåg att civilisationen inte skulle vara till någon större hjälp, att det var bäst att inte ta kontakt med den, att han borde göra alla standardanalyser, flyga runt planeten ett par varv längs ekvatorn i smyg och sedan återvända hem, och på Jorden överlämna hela materialet till de allvarliga och erfarna gubbarna på Kommittén för Galaktisk Bevakning och snabbt glömma alltihop.

Äcklad skakade han av sig vattnet från fingrarna och torkade dem i sanden, satte sig på huk och tänkte efter. Han försökte föreställa sig invånarna på planeten som knappast var särskilt lyckligt lottad. Någonstans bortom skogarna låg en stad, och knappast en lycklig stad: smutsiga fabriker, förfallna reaktorer som släppte ut radioaktivt avfall i floden, fula, primitiva hus med järntak, många väggar och få fönster, smutsiga bakgårdar fulla med sopor och döda husdjur, en stor vallgrav runt staden och lyftbroar ... Nej, det var före reaktorerna. Och före människorna. Han försökte föreställa sig de där människorna, men kunde inte. Allt han visste var att de var mycket påklädda, nästan inpackade i tjocka, grova tyger och hade höga vita kragar som skavde mot hakan ... Det var då han såg spåren i sanden.

Det var spår av nakna fötter. Någon hade gått nerför slutningen mot floden. Någon med stora, breda fötter, någon tung, hjulbent och klumpig – utan tvekan en humanoid, fast med sex tår på varje fot. Stönande och stånkande hade han halkat nerför branten, stapplat över sanden, med ett plask hoppat ner i det radioaktiva vattnet och simmat, frustande och fnysande, till den andra stranden, in i vassen. Utan att ta av sig den höga vita kragen ...

Ett skarpt ljusblått sken lyste upp omgivningen, som om

blixten slagit ner, och genast hördes ett muller ovanför branten, det fräste och sprakade som en brasa. Maxim for upp. Torr jord rasade nerför branten, något susade farligt genom luften och landade mitt i floden i en kaskad av stänk som blandades med vit ånga. Maxim sprang snabbt uppför slutningen. Han förstod redan vad som hade hänt men inte varför och blev inte ett dugg förvånad när han såg en virvelvind av glödande rök stiga som en gigantisk korkskruv mot det fosforescerande firmamentet från platsen där rymdskeppet nyss hade stått. Skeppet hade exploderat, det keramikklädda skrovet glödde i lila, det torra gräset runtomkring brann glatt, buskarna flammade upp och de knotiga träden började ryka och brinna. Den våldsamma hettan slog emot ansiktet, han skyddade sig med handflatan och backade längs branten – ett steg, sedan ett till, ytterligare ett och ännu ett ... Han backade utan att slita sin tårfyllda blick från den magnifika skönhetens heta fackla som sprutade blodröda och gröna gnistor, från denna plötsliga vulkan, från den frisläppta energins meningslösa vildhet.

Åh nej ... Varför, varför? tänkte han förtvivlat. Kanske kom det en stor apa, såg att jag inte var där, klättrade in, lyfte på däck – jag fattar inte själv hur man gör, men den listiga apan med sex tår förstod – och lyfte på det ... Och vad finner man under rymdskeppens däck? Kort sagt, apan hittade batterierna, tog en stor sten – och bang ...! En riktigt stor sten, tre ton, och slungade den med full kraft ... En enorm apa ... förstörde mitt rymdskepp med en sten – först två kollisioner i stratosfären och nu detta ... En otrolig historia ... Något liknande har nog aldrig hänt förut. Men vad ska jag nu ta mig till? Snart kommer de att sakna mig förstås, men även om de gör det kommer de knappast att hålla det för möjligt: skeppet är förstört, men piloten är oskadd ... Vad kommer att hända nu? Mamma ... pappa ... min lärare ...

Han vände ryggen åt branden och gav sig av. Med raska steg gick han längs floden; allt runtomkring lystes upp av det röda eldskenet; framför honom fladdrade hans skugga över gräset, än kortare än längre. Till höger började en gles skog med en sur stank. Två stora nattfåglar skrånade till och flög upp precis intill ur det mjuka våta gräset och fortsatte lågt över vattenytan till andra stranden. Flyktigt tänkte han att elden kunde hinna ifatt honom och då skulle han bli tvungen att simma över – allt annat än lockande, men plötsligt falnade det röda skenet och slocknade, och han insåg att sprinklersystemet hade förstått, till skillnad från honom själv, vad som pågick och utfört sin uppgift med programmerad noggrannhet. Han föreställde sig livligt de sotiga, smälta brandsläckarna, hur de stack upp här och var ur de heta vrakspillrorna, pustade ut tunga moln av skum, synnerligen nöjda med sig själva...

Nu ska vi ta det lugnt, tänkte han. Viktigast av allt är att inte gripas av panik. Det finns tid. Faktum är att jag har gott om tid. De kan söka efter mig för evigt: det finns inte längre något skepp och det är omöjligt att hitta mig. Men innan de förstår vad som har hänt, innan de är helt övertygade, helt säkra, så kommer de inte att säga något till mamma... Jag får tänka ut något.

Han passerade ett kallt litet kärr, kämpade sig igenom några buskage och kom ut på en väg, en gammal sprucken betongväg som ledde rakt in i skogen. Han gick fram till platsen där betongplattorna slutade abrupt, liksom avhuggna, och såg de rostiga, förvridna armeringsjärnen övervuxna med vildvin, resterna av en enorm fackverkskonstruktion som delvis låg under vatten, och på andra sidan floden fortsatte vägen knappt synlig för ögat under den självlysande himlen. Tydligt hade det en gång funnits en bro här. Och tydligt hade någon inte gillat bron och sprängt den i luften, vilket inte hade

gjort den vare sig vackrare eller bättre. Maxim satte sig på brokanten och dinglade med benen över avgrunden. Han undersökte sig själv inombords, konstaterade att han inte hade feber, och började tänka efter.

Nu har jag hittat det viktigaste: en väg att följa. En dålig, ojämn och till råga på allt gammal väg, men ändå en väg, och på alla bebodda planeter leder vägarna till dem som en gång byggde dem. Vad är det jag behöver? Jag behöver ingen mat. Det vill säga, visst skulle jag kunna äta, men hunger är en primitiv instinkt som bör undertryckas. Vatten behöver jag först om ett dygn. Här finns tillräckligt med syre, även om jag skulle ha föredragit mindre koldioxid och radioaktivitet i atmosfären. Alltså behöver jag ingenting livsnödvändigt. Vad jag däremot behöver är en liten, liten, direkt primitiv nollsändare med spiralgång. Vad kan vara enklare än en primitiv nollsändare? Bara en primitiv nollackumulator... Han blundade och såg tydligt i minnet ritningen över en sändare med positronemitterare. Om han bara haft komponenterna skulle han ha kunnat löda ihop en på nolltid utan att ens öppna ögonen. Han gick igenom monteringen några gånger i tanken, men när han öppnade ögonen fanns där ingen sändare. Där fanns ingenting. Robinson, tänkte han och blev faktiskt lite intresserad. Maxim Crusoe. Nu har jag verkligen ingenting. Ett par ficklösa kortbyxor och springskor. Å andra sidan har jag en bebodd ö... Och om det finns en bebodd ön finns det också hopp om en primitiv nollsändare. Han försökte koncentrera sig på nollsändaren, men det gick inget vidare. Han såg hela tiden sin mamma framför sig, och hur hon just mottog beskedet: »Din son är försvunnen«, och hennes ansiktsuttryck, och hur hans pappa gnuggar sina kinder och ser förvirrad ut, och hur kalla och tomma de känner sig inombords... Nej, sade han till sig själv. Förbjudna tankar. Tänk på vad som helst, men inte

på det, annars kommer det inte att sluta väl. Jag beordrar och förbjuder mig. Beordrar och förbjuder mig att tänka på det. Nu räcker det. Han reste sig upp och började gå längs vägen.

Till en början var skogen blygsam och gles, men blev snart allt djärvare och kröp närmare vägen. Några fräcka ungräd hade brutit igenom betongen och växte direkt på vägbanan. Uppenbarligen var landsvägen flera årtionden gammal – den hade åtminstone inte använts på evinnerliga tider. Skogen på sidorna blev allt högre, allt tätare, allt mer ogenomtränglig, här och var bildade grenarna flätverk över huvudet. Det började skymma, inne bland snåren hördes höga gutturala rop än till höger än till vänster. Något rörde sig där inne, prasslade och stampade. Ett tjugotal steg längre fram sprang plötsligt en mörk, framåtböjd och knubbig figur över vägen. Myggen surrade. Med ens insåg Maxim att platsen var så ödslig och vild att det kanske inte fanns några människor i närheten, att det skulle ta flera dygn att nå dem. De primitiva instinkterna vaknade till liv och gjorde sig påminda, men Maxim kände på sig att det fanns gott om levande kött i trakten, att han inte skulle behöva gå hungrig och att det kanske inte skulle smaka gott, men att det skulle bli intressant att jaga, och eftersom han hade förbjudit sig själv att tänka på det allra viktigaste började han minnas hur han hade jagat med Oleg och skogvaktaren Adolf – med bara händerna, list mot list, förnuft mot instinkt, styrka mot styrka, i tre dygn utan uppehåll, för att driva en hjort genom snårskogen, fånga den och tvinga ner den på marken, gripa tag i hornen ... Här finns det kanske inga hjortar, men det råder inget tvivel om att det finns ätbart vilt. Så fort man börjar tänka efter eller blir distraherad kastar sig myggen över en, och som bekant behöver den som själv är ätbar inte svälta ihjäl på en främmande planet ... Det vore kanske inte så illa att gå vilse här och tillbringa ett år eller två med

att vandra omkring i skogarna. Jag kunde skaffa mig en vän – en varg eller en björn, och så skulle vi jaga tillsammans, prata ... Naturligtvis skulle man tröttna på det till slut ... dessutom verkar det inte vara särskilt trevligt att promenera i skogarna här: det är för mycket järn överallt – man kan knappt andas ... Nåväl, först och främst måste jag samla ihop material till en nollsändare ...

Han stannade upp och lyssnade. Någonstans i snårskogens djup hördes ett monotont, dovt muller, och han insåg att han hade hört mullret en stund, men inte lagt märke till det förrän nu. Det var inte ett djur eller ett vattenfall – utan en mekanism, en barbarisk maskin. Den frustade, grymtade, gnisslade metalliskt och spred en obehaglig lukt av rost. Och den kom allt närmare.

Maxim hukade sig, höll sig nära vägrenen och sprang i riktning mot maskinen, sedan hejdade han sig tvärt när han plötsligt kom fram till en vägkorsning. En annan väg, lika smutsig, med djupa ojämna hjulspår, utskjutande betongfragment, stinkande och mycket, mycket radioaktiv korsade huvudvägen i en rät vinkel. Maxim satte sig på huk och tittade åt vänster. Därifrån kom motordånet och gnisslet av metall. Marken under hans fötter började skaka. Maskinen var inte långt borta.

En minut senare dök den upp – obegripligt stor, rykande, illaluktande, byggd av hopnitad metall krälade den fram på vägen med sina monstroösa, leriga larvband – den gick inte fort, den rullade inte ens utan skakade okontrollerat, rasslade med sina lösa järnplåtar, full av obearbetat plutonium blandat med lantanoider – obemannad, hotfull, dum och farlig dundrade den över vägkorsningen och fortsatte fram, malde sönder och krossade betongbeläggningsen och lämnade efter sig en sträng av glödhett damm, försvann in i skogen och gnisslade, krängde och tjöt tills oväsendet gradvis tonade bort i fjärran.

Maxim tog ett djupt andetag och viftade undan myggen. Han var chockad. Aldrig i hela sitt liv hade han sett något så löjligt och patetiskt. Nej, tänkte han, här kommer jag inte att hitta några positronemitterare. Han tittade efter monstret och märkte att korsningen inte bara var en väg utan en glänta, en liten öppning i skogen: här skymde träden inte himlen som de gjorde över landsvägen. Kan jag hinna ifatt maskinen? tänkte han. Stoppa den, släcka pannan ... Han lyssnade. Det knakade och knastrade inne i skogen, monstret rörde sig bland träden som en flodhäst i ett träsk, sedan började mullret närma sig igen. Den hade vänt om. Den flåsade, vrålade, stank, gnisslade och skramlade, sedan krälade den över korsningen och fortsatte åt samma håll som den just hade kommit ifrån ... Nej, sade Maxim, det får vara. Jag gillar inte elaka djur och barbariska automater ... Han väntade tills monstret hade försvunnit, smög ut ur buskaget, satte fart och sprang över den förstörda, nedsmutsade korsningen.

Han gick en stund med raska steg och tog djupa andetag för att rensa lungorna från järnflodhästens utsöndringar, sedan saktade han stegen till vanlig takt. Han tänkte på allt han hade sett under sina första två timmar på den bebodda ön och försökte få ihop alla orimligheter och sammanträffanden till något logiskt och motsägelsefritt. Men det var ogörligt. Bilden liknade mer en saga än verkligheten. Och hela skogen, full av gammalt järn, var som ur en saga; här ropade sagoväsen till varandra med nästan mänskliga röster; den gamla övergivna vägen ledde, som i en saga, till ett förtrollat slott, och osynliga onda trollkarlar försökte lägga hinder i vägen för människan som råkat hamna i deras land. På avstånd bombarderade de mig med meteoriter, men utan resultat, då sprängde de rymdskeppet, fångade mig i en fälla och hetsade en järndrake mot mig. Men draken visade sig vara för gammal och dum, och nu

har de säkert insett sitt misstag och förbereder något mer tidsenligt ...

Hör på, sade Maxim till trollkarlarna. Jag har inte kommit för att häva några förtrollningar av era slott eller väcka era sovande skönheter, jag vill bara träffa någon som är smart nog att kunna hjälpa mig med en positronemitterare ...

Men de onda trollkarlarna fortsatte med sina trick. Först lade de ett enormt murket träd tvärsöver vägen, sedan förstörde de betongbeläggningen, grävde en djup grop i marken och fyllde den med en radioaktiv sörja, och när inte ens det hjälpte, när myggen framåt morgonkvisten tröttnade på att bita och besviket gav upp, då släppte de ut en kall, olycksbådande dimma ur skogen. Dimman fick Maxim att frysa ända in i märgen och han började springa för att få upp värmen. Dimman var klubbig, oljig och luktade våt metall och förruttnelse, men snart kände han röklukt och förstod att det brann en levande eld någonstans i närheten.

Dagen grydde, himlen ljusnade med morgonens gråhet när Maxim vid sidan av vägen fick syn på en lägereld och ett lågt, mossbelupet gammalt stenhus med nedrasat tak och tomma svarta fönstergluggar. Inga människor syntes till, men Maxim anade att de inte var långt borta, att de nyss varit här och snart skulle komma tillbaka. Han svängde av från landsvägen, hoppade över diket och närmade sig lägerelden med multnande löv upp till fotknölarna.

Elden mötte honom med sin välkomnande urvärme som väckte hans djupaste instinkter med sitt välbehag. Här kändes allt så enkelt. Man kunde sätta sig på huk utan att hälsa, sträcka fram händerna mot elden och tyst vänta på att värden lika tyst skulle ge honom en bit varm mat och en varm mugg. Visserligen var värden inte här, men över elden hängde en sotig kittel med en gryta som doftade vidunderligt gott, en bit

därifrån låg två grova klädtrasor på marken, en smutsig halvtom säck med remmar, stora muggar av bucklig plåt och andra järnföremål med oklar användning.

Maxim satt en stund vid elden, stirrade på lågorna och värmede sig, sedan reste han sig och gick in i huset. Av själva byggnaden återstod egentligen bara stenmurarna. Morgonhimlen lyste genom de trasiga takbjälkarna, det var farligt att sätta foten på de murkna golvplankorna och i hörnen växte drivor av röda svampar – giftiga, men ätbara om de tillagades på rätt sätt. Tanken på mat försvann omedelbart när Maxim fick syn på benknotorna som stack ut ur några bleka trasor i halvdunklet intill väggen. Han vände sig om, gick nerför de trasiga trappstegen och ropade in i skogen med kupade händer: »Ojoj, sextåingar!« Ekot slukades nästan genast av dimman mellan träden, ingen svarade, det var bara några fåglar som började skräna, uppenbarligen arga och uppretade.

Maxim gick tillbaka till lägerelden, lade på några grenar och kikade ner i grytan. Det puttrade. Han såg sig omkring, hittade något som liknade en sked, sniffade på den, torkade av den med lite gräs och sniffade igen. Sedan skrapade han försiktigt bort den grå avlagringen och gned skeden mot glöden. Han rörde om i grytan, tog en skopa från kanten, blåste på den och smakade med putande läppar. Inte så pjåkigt, ungefär som levergryta från Tahorg, fast kryddigare. Maxim lade skeden åt sidan, lyfte försiktigt grytan med båda händerna och ställde ner den på gräset. Sedan såg han sig omkring igen och sade högt: »Frukosten är serverad!« Han kunde inte skaka av sig känslan av att värdarna befann sig i närheten, men det enda han kunde se var de orörliga buskarna som var fuktiga av dimman och de svarta knotiga trädstammarna, och det enda som hördes var eldens sprakande och fåglarnas upptagna tjatter.

»Okej«, sade han högt. »Ni gör som ni vill, men nu påbörjar jag kontakten.«

Han vände sig snabbt vid smaken. Antingen var skeden för stor eller så tog de primitiva instinkterna över, men innan han visste ordet av hade han slurpat i sig en tredjedel av grytan. Då drog han sig ångerfullt tillbaka, satt en stund och begrundade smakupplevelserna, torkade noggrant av skeden, men kunde inte låta bli att ta lite till, ända från botten, av dessa aptitretande, smältande bruna bitar som liknade sjögurkor, sedan drog han sig helt tillbaka, torkade av skeden på nytt och lade den tvärsöver grytan. Nu var det dags att uttrycka sin tacksamhet.

Han reste sig upp, valde ut några smala pinnar och gick in i huset. Försiktigt klev han på de murkna plankorna och försökte undvika att titta på kvarlevorna i skuggan, plockade de fastaste svamparna och trädde de röda hattarna på pinnarna. Om det bara fanns lite salt och peppar, tänkte han, men det här får duga som en första kontakt. Nu hänger vi er över elden så att alla aktiva organiska ämnen förångas och då blir ni utsökta, det får bli mitt första bidrag till kulturen på den bebodda ön, och det andra blir en positronemitterare...

Med ens blev det lite mörkare inne i huset och han kände direkt att någon tittade på honom. Han undertryckte impulsen att vända sig om, räknade till tio, sedan reste han sig långsamt och vred utan brådska på huvudet med ett färdigt leende på läpparna.

Genom fönstret tittade ett långt, mörkt ansikte med stora dystra ögon och dystert nedåtvinklade mungipor på honom, utan större intresse, utan ilska och glädje, tittade inte på en människa från en annan värld utan som om det vore ett irriterande husdjur som återigen tagit sig in där det inte får vara. I några sekunder såg de på varandra, och Maxim kände hur dysterheten som ansiktet utstrålade översvämmade huset, be-

mäktigade sig skogen, hela planeten, hela den omgivande världen, och allt runtomkring blev grått, dystert och bedrövligt, allt hade redan hänt, hänt många gånger förut och skulle hända många gånger igen, och inget hopp om räddning från denna grå, dystra och bedrövliga existens kunde skönjas. Sedan blev det ännu mörkare i huset och Maxim vände sig mot dörren.

På tröskeln, med kraftiga, korta ben och breda axlar som täckte hela dörröppningen, stod en robust rödhårig man i en ful, rutig overall. Genom de yviga röda lockarna borrade mannen blicken i Maxim, de blå ögonen verkade ovänliga och muntra på samma gång – kanske i kontrast till den allmänna dysterheten som kom från fönstret. Tydligt hade den håriga typen sett besökare från andra världar förut och var van vid att hantera dessa enerverande nykomlingar snabbt, hårt och beslutsamt – utan kontakter eller andra onödiga komplikationer. I en läderrem runt halsen hängde ett tjockt metallrör av det mest hotfulla slag, och med sin fasta, smutsiga hand stack han detta verktyg för besökarhantering rakt i magen på Maxim. Uppenbarligen hade han inga som helst begrepp om människolivets högre värde, Deklarationen om mänskliga rättigheter eller humanismens andra fantastiska framsteg, för att inte tala om själva humanismen i sig, och om man berättade om alla de här sakerna skulle han inte tro på dem.

Fast Maxim hade inget val. Han höll upp pinnen med de trädade svamphattarna, log ännu bredare och sade överdrivet artikulerat: »Fred! Vänskap!« Den dystra figuren vid fönstret svarade på hans slogan med en lång otydlig fras, varpå han rymde kontaktfältet och – av ljuden där utanför att döma – började slänga torra kvistar på elden. Den blåögde mannens rödrufsiga skägg rörde på sig och ur den kopparfärgade busken hördes rytande, vrålande, gurglande ljud som genast påminde Maxim om järndraken vid vägkorsningen.

»Ja!« sade Maxim och nickade energiskt. »Jorden! Rymden!« Han pekade med pinnen mot zenit, och den rödskäggige lydde och tittade upp mot det trasiga taket. »Maxim!« fortsatte Maxim och pekade på sitt bröst. »Mak-sim! Jag heter Maxim!« Han dunkade sig i bröstet som en rasande gorilla för att göra det hela ännu mer övertygande. »Maxim!«

»Mahh-ssim!« grymtade den rödskäggige med en konstig accent.

Utan att slita blicken från Maxim gav mannen ifrån sig en rad dånande och gurglande ljud över axeln, där ordet »Mahh-ssim« upprepades flera gånger, och som svar började den osynliga dysterkvisten att utstöta kusliga, sorgliga fonem. Ögonen vidgades hos den blåögde med det rufsiga skägget, den gultandade munnen öppnades och brast i skratt. Tydligt hade den för Maxim outgrundliga humorn i situationen till slut gått upp för den rödskäggige. När han skrattat färdigt torkade han ögonen med sin fria hand, sänkte det dödliga vapnet och gjorde en entydig gest åt Maxim som betydde: »Kom ut!«

Maxim lydde glatt, klev ut på verandan och sträckte återigen fram svamppinnen mot den rödskäggige som tog emot pinnen, vände och vred på den, sniffade på svampen och kastade pinnen på marken.

»Åh, nej!« protesterade Maxim. »Ni kommer att slicka er om fingrarna efteråt...«

Han böjde sig ner och plockade upp pinnen. Den rödskäggige invände inte. Han klappade Maxim på ryggen, knuffade honom mot lägerelden, där han lutade sig över hans axel, satte honom ner och började förklara något. Men Maxim lyssnade inte. Han tittade på den dystra figuren som nu satt mittemot och torkade ett stort, smutsigt tygstycke över elden. Den ena foten var naken, han vickade fram och tillbaka på tårna, och dessa tår var till antalet fem. Fem, inte sex.